

Leptospiros – förbisedd men potentiellt allvarlig sjukdom

Leptospiros är en zoonotisk infektionssjukdom orsakad av spiroketer av släktet *Leptospira*. Bakterien lever i njurarna hos många djur utan att göra dem sjuka, framför allt brunråtta, husmus och igelkott, som fungerar som primära reservoar. Människor smittas oftast genom kontakt med urin från dessa djur eller med jord och vatten förorenat av urin [1].

Leptospiros förekommer globalt, men är vanligast i tropiska klimat [1]. I Europa är sjukdomen relativt ovanlig: 439-1049 rapporterade fall per år under perioden 2010-2021. I Skandinavien har leptospiros varit känd sedan början av 1900-talet; i Sverige sågs en hög förekomst under åren 1938-1944 med totalt 226 fall, men därefter har incidensen legat under 10 fall per år [1]. Sedan 2004, då leptospiros blev anmälningspliktig i Sverige, har nästan alla fall varit förvärvade utomlands, ofta i tropikerna och i samband med vattensport. I Danmark rapporterades många fall under andra världskriget, vilket tillskrivs en ökning av antalet husmöss, medan den efterföljande nedgången berodde på förbättrade bostadsförhållanden, effektiv råttbekämpning och ökad mekanisering av jordbruket [2].

Leptospiros är en klimatkänslig infektionssjukdom, och stigande temperaturer och ökad nederbörd ökar incidensen [3]. Även skador på avfalls- och dricksvattensystem kan öka risken för sjukdomen.

Sjukdomen varierar från asymtomatiskt eller influensaliknande förlopp till allvarlig multiorgansvikt. De flesta fall är

Anders Koch,
MD, PhD,
MPH, adj

professor, överläkare, avdelningen för infektionssjukdomar, Rigshospitalet, Köpenhamn; avdelningen för infektionsepidemiologi och prevention, Statens Serum Institut, Köpenhamn, Danmark; Ilisimatusarfik, Grönlands universitet
• ako@ssi.dk

lindriga (anikteriska), men 5-10 procent utvecklar en snabbt progredierande multisystemsjukdom med 5-15 procents mortalitet. Den klassiska svåra formen, Weils sjukdom, kännetecknas av leverskada (ikterisk form), njursvikt och blödningar, ofta även med påverkan på lungor och hjärna [4].

Leptospiros kan kliniskt likna många andra infektionssjukdomar och är sannolikt underdiagnostiserad. Den bör misstänkas vid förenliga symptom utan annan tydlig förklaring, särskilt efter resor till endemiska områden, vistelse i områden med utbrott, kontakt med avloppsvatten eller gnagare, översvämningar eller vattensport.

»Leptospiros kan kliniskt likna många andra infektionssjukdomar ...«

Eftersom vissa patienter saknar kända riskfaktorer krävs i lågincidensområden som Skandinavien att läkaren är särskilt uppmärksam.

Diagnostiken av leptospiros är komplex och omfattar bland annat mörkfältsmikroskopi, odling på specialmedium, PCR samt påvisning av IgM- och IgG-antikroppar. Standardmetoden för serologi är det mikroskopiska agglutinationstestet (MAT), som i Skandinavien utförs vid Statens Serum Institut i Köpenhamn och som kan skilja mellan olika *Leptospira*-serovarer, dock med risk för korsreaktioner [4]. Behandlingen är symtomatisk och kan innefatta antibiotika, vanligtvis betalaktamantibiotika eller doxycyklin, även om det finns få studier av antibiotikas effekt vid leptospiros. Allvarliga fall kan kräva dialys eller respiratorbehandling. I många fall är förloppet självläkande [4].

I detta nummer av Läkartidningen beskriver Söderquist och kollegor två fall av leptospiros förvärvade i Sverige, varav det ena var allvarligt. Initialt övervägdes olika differentialdiagnoser, men gemensamt för de

båda patienterna var att de arbetade inom vatten- och avloppssektorn, varför antingen de själva eller deras anhöriga misstänkte leptospiros. Detta ledde till relevant provtagning och korrekt diagnos, och behandlingarna justerades därefter.

Tillfällena illustrerar utmaningen med en sällsynt sjukdom i Skandinavien: diagnosen kräver att läkaren har en riktad misstanke för att nödvändiga mikrobiologiska undersökningar ska kunna initieras. Kombinationen av lever- och njurpåverkan utan annan tydlig orsak bör väcka misstanke om leptospiros, även när kända riskfaktorer saknas. Diagnosen bör också övervägas hos patienter med oförklarlig febril sjukdom och möjlig exponering, till exempel efter resor till endemiska områden eller kontakt med vatten och jord kontaminerad av gnagarurin.

Korrekt diagnostisering av leptospiros är viktig både för patienternas behandling och prognos, men också för övervakningen av en miljöberoende infektionssjukdom som kan fungera som indikator för klimat- och miljöförändringars betydelse för folkhälsan. Söderquist och kollegor ska därför ha en eloge för att ha uppmärksammat denna sällsynta men potentiellt allvarliga sjukdom i Sverige. ○

● Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Inga uppgivna.

● Manuskriptet har ursprungligen skrivits av författaren på danska och därefter översatts med Chat GPT till svenska. Kontroll av den svenska versionen har gjorts av den medicinska redaktören Helena Nordenstedt.

Citera som: Läkartidningen. 2025;122:25120

HUVUDBUDSKAP

- Leptospiros är en sällsynt men potentiellt allvarlig infektionssjukdom i Sverige, orsakad av bakterier av släktet *Leptospira*.
- Sjukdomen är sannolikt kraftigt underdiagnostiserad.
- Misstanke bör väckas vid febersjukdom av okänd orsak i kombination med lever- eller njurpåverkan, eller vid möjlig exponering för vatten/jord kontaminerad med urin från djur – särskilt råttor.

REFERENSER

1. Strand TM, Olsson Engvall E, Lahti E, et al. *Leptospira* status in Sweden during the past century, neglected and re-emerging? *Microorganisms*. 2023;11(8):1991.
2. Fennestad KL, Borg-Petersen C. *Leptospirosis* in Danish wild mammals. *J Wildl Dis*. 1972;8(4):343-51.
3. Baharom M, Ahmad N, Hod R, et al. The impact of meteorological factors on communicable disease incidence and its projection: a systematic review. *Int J Environ Res Public Health*. 2021;18(21):11117.
4. Karpagam KB, Ganesh B. *Leptospirosis*: a neglected tropical zoonotic infection of public health importance – an updated review. *Eur J Clin Microbiol Infect Dis*. 2020;39(5):835-46.